FILÒLEGS ÀRABS I OCCIDENTALS DAVANT DEL PROBLEMA DEL GENITIU

Per
JOSEP PUIG

Sota la influència de les llengües europees i de llurs gramàtiques, hi ha una tendència a aplicar a l'àrab categories i motlles exclusius de les mateixes. Això es dona evidentment en la qüestió dels cassos, doncs arribem a parlar de nominatiu, genitiu o acusatiu.

En aquestes pàgines no em proposo més que d'observar el tractament que en fan alguns filòlegs àrabs tradicionals i altres occidentals però conscient de les possibles diferències, a la recerca d'una millor comprensió del fet.

* * *

Els filòlegs àrabs es refereixen al que anomenem «genitiu» amb els termes *mahfūd*, «rebaixat» o *mağrūr* «l·limat», segons pertanyin a les escoles gramaticals de Kufa o de Bassora, respectivament. Ambdós són uns participis passius que descriuen un fenomen fonètic afectant a la darrera consonant d'una paraula: Es fa «baixar» o es «l·lima» aquesta consonant al pronunciar-la amb una vocal, la «i».

Sembla doncs que el que ens volen dir és que aquesta «i» o bé serveix per a atenuar l'explosió consonàntica que suposa una síl·laba tancada o per a possibilitar una cadena fònica, doncs la «i» té sovint una funció auxiliar (cf. Bravmann, *Studies*) però això no té res a veure amb les funcions sintàctiques pròpies del que entenem per «cas».

En aquest contexte, ja S. de Sacy (*Grammaire*, I, 397) va cercar una altra interpretació del terme *mağrūr*, en base al sentit originari de *ğarra* com

«arrosegat», «tibat» i que seria la del genitiu com cas de l'«atragut» per un altre nom. No obstant, Fleischer (*Kl. Schriften*, 306) observa i amb molt de raó que com «atracció» s'aplica a la figura de l'anexió, *iḏāfa*, en resulta una contradicció amb el punt de vista tradicional sobre la *iḏāfa*. És difícil de creure que el primer terme, el *muḏāf*, «afegit» pugui ésser «el que atrau», mentres que el segon, el *muḏāf ilaihi*, «allò al que s'afegeix» vagi a ésser «l'atragut». El primer terme no té un sentit actiu sinó el segon, que precisament es posa en genitiu.

Sense donar-nos compte, hem passat d'una qüestió fonètica aïllada a la de la *iḏāfa* amb la que sembla relacionada molt de prop, tal com s'ha vist des del moment dels primers gramàtics. Prenguem Sībawaihi (+ 793) i az-Zamahšarī (+ 1143) com representatius de la línia clàssica, en la qual es situen separats per prou de temps. Malgrat això, llegim la mateixa sentència: «El genitiu (*ğarr*) existeix en cada nom al que se li afegeix un altre (*muḏāf ilaihi*)» (Sībawaihi, *Kitāb*, # 100, I, 177). «Un nom no es posa en genitiu més que per l'anexió» (Zamahšarī, *Mufaṣṣal*, 36).

El genitiu es presenta vinculat inevitablement amb una construcció; dient-ho amb paraules del segon gramàtic: «l'anexió l'exigeix, tal com l'ésser subjecte o objecte exigeixen el nominatiu i l'acusatiu» (*ibidem*). Cal doncs conèixer aquesta figura i una manera de fer-ho és per inducció, aprofitant la classificació que ens ofereix az-Zamahšarī. A través de la mateixa, podem fer-nos una idea del que és l'anexió i del paper del genitiu. Podem dibuixar aquest quadre sinòptic:

Aquesta classificació del Zamahšarī es més completa que la del Sībawaihi, doncs aquest en l'esmentat # 100, es limitava a dir que el *ğarr* es dóna quan se li afegeix —pel davant— 1) quelcom que no és ni nom ni adverbi (*zarf*), 2) un adverbi o mot de circumstància, ó 3) un nom. Uns exemples ho aclaren: de 1), les partícules *bi-*, *li-*, *ka-*, *la-*, *ta-*; de 2), *ḥalfa*, *amāma*, *quddāma*, *warāʿa*, etc.; i de 3) a més del que nosaltres anomenem substantius, noms com *miṭl*, *gair*, *kull* o *baʿd*.

Quan az-Zamahšarī fa la primera divisió, entre una anexió semàntica i una normal, està senyalant la complexitat del fenomen que es dóna a diferents nivells de la llengua. En principi, podem fixar-nos en un nivell purament formal.

Agafem, per exemple, una aneïxó pel significat —i és clar, també per la forma— com constitueixen les frases: *dāru °Amrin*, «la casa de °Amr», o també *gulā mu raḡulin*, «un vailet d'un home». Si observem com es comporten aquestes paraules dintre del conjunt de la llengua, fàcilment establím unes regles: el primer terme té llibertat en quant al cas, però no admet ni el *tanwīn* ni l'article. El segon terme té la llibertat en quant a determinació, però no en quant al cas (genitiu o cas oblic). Entre l'un i l'altre hi ha una concordància en el nombre i crida l'atenció el fet de que només l'article pot intercalar-se entre primer i segon terme. Si el primer rep un qualificatiu o demostratiu, aquests van darrera del grup, doncs afecten tot el grup: *kitābu Llāhi l-°azīzu*, «el llibre gloriós de Déu». Com que la intercalació no és possible, cal recórrer al pronom: *saiḡu Zaidin wa-ruḡhuhu*, literalment: «l'espasa de Zaid i la llança d'ell». Az-Zamahšarī, no obstant reconeix el en *Mufaššal* (p. 42, 1. 12 i ss.) que la poesia admet la intercalació i ens dóna exemples, entre ells aquest de Farazdaq: *baina ḡirā°ay wa-ḡabhati l-asadi*, «entre els dos braços i el front del lleó», i aquest de Durna: *humā aḡwā fī l-ḡarbi man lā aḡā lahu*, «ells dos són els germans en la guerra del qui no té germà».

La interpretació més fàcil en aquests cassos és la de considerar-ho una llicència poètica, però fins a quin punt aquesta seria possible si el genitiu com a cas hagués perdut tota la seva funcionalitat? Sembla més lògic creure que hi havia un estat de recció nominal marcada per la vocal desinencial, de manera que l'ordre de les paraules en la frase no era imprescindible per a comprendre la situació de dependència.

Aquestes normes però no es compleixen del tot, com sabem, quan l'aneïxó no és «autèntica» *gair al-ḡaḡīqīya* sinó tan sols formal. Dels exemples que ens donen els esmentats gramàtics, podem subratllar-ne tres: *rākibu farasin* «que munta un cavall», una construcció, en la qual davant del genitiu es posa un adjectiu verbal o participi i en la qual el genitiu equival a l'objecte verbal; *Hindun ḡā'ilatu l-wiṣāḡi*. «Hind, el cinturó de la qual està solt», on també un adjectiu verbal precedeix el *muḡāf*, però on el genitiu no és objecte sinó subjecte de l'acció verbal; i finalment l'exemple tan utilitzat de *ḡasanu l-waḡḡi* «bell de cara», en la qual el «regent» és un qualificatiu sense connotació verbal i el genitiu és subjecte d'una oració nominal.

La construcció en sí ofereix un ordre «irregular», doncs un adjectiu, verbal o no, ḡabar o tābi° va darrera del substantiu corresponent i aquí és al revés.

En quant al comportament lingüístic, la nota principal és l'admissió de l'article. El fet d'afegir un adjectiu al *muḡāf ilaihi* fa que tota la construcció funcioni com a tal, en el sentit de no crear determinació i això ens ho recorda el mateix Sībawaihi:

«Tens que saber que en àrab el primer terme de l'aneïxó (*muḡāf*) no admet l'article més que quan s'afegeix a la determinació de cosa coneguda, dins d'aquest capítol, com dient: aquest bell de cara» (*Kitāb*, I, # 41, p. 83).

car l'adjectiu «malgrat de tenir un genitiu darrera, no es determina» (Ibidem). Doncs bé, aquesta construcció divergent va cridar molt l'atenció dels filòlegs àrabs, en especial quan el muḏāf no era un adjectiu (ṣifa) qualificatiu o bé verbal, sobre tot passiu (maf °ūl), sinó actiu i transitiu (fā°il).

L'expressió rākibu farasin «que munta un cavall» i que seria representativa d'aquest grup com hem vist, poc ens diu de les complicacions que poden sortir, i en les quals té que veure la determinació o indeterminació del conjunt i que inclouen també la possibilitat de l'acusatiu en el lloc del genitiu. D'elles ens en parla Sibawaihi en els capítols # 37 del Kitāb (p. 70-74, equiparació del participi amb l'imperfectiu), # 39 (pp. 77-79, participis amb l'article), # 41 (pp. 81-88, i az-Zamahšarī, pp. 37 (1.17)-38 (1.5) aquest amb la brevetat que el caracterisa en el Mufaššal.

Tan Noeldeke (Zur Grammatik, pp. 29-31) com Fleischer s'ajusten al que aquells presenten i em sigui permès de recollir l'exposició del ḏarrer (Kl. Schriften, 605-608), d'aquesta manera:

1. L'exemple posat abans, rākibu farasin, on el genitiu està indeterminat, suposa que la idāfa no produeix determinació.

2. El complement pot estar determinat: ḡāmi°u n-nāsi «que reuneix la gent», i en tal cas el conjunt pot ésser-ho o no.

2.1. Ho serà si

2.1.1. el participi ha perdut tota noció temporal: bā°i°tu ḏ-ḏaḥki «que provoca el riure», i si

2.1.2. es pot identificar amb un nom d'acció i té sentit de passat: kā tibu l-kitābi «el que va escriure el llibre».

Pel contrari, la indeterminació s'imposa quan

2.2. l'acció expressada en el participi és transitòria tan si està referida al passat, present o futur. I Fleischer fa arribar una cita corànica:

Rabbanā. Innaka ḡāmi°u n-nāsi li-yaumin la raiba fī-hi. (Sura 3.7) «Senyor meu! Tú seràs el que reunirà la gent un dia, del qual no n'hi ha dubte». Sibawaihi ens dóna molts exemples en p. 71 (1.7)-73 (1.5).

El comportament d'aquesta idāfa amb l'article, a situar-lo davant del muḏāf té la seva lògica, però veiem primer els fets: l'article no pot determinar ni les construccions de # 1. ni les de 2.1. En quant a les de 2.2., les donades no són unànims:

2.2.1. Hi ha acord general en admetre que si el genitiu té article, també el pot dur el primer terme: aḏ-ḏāribu r-raḡuli, i en el dual i plural masculí extern tenim una solució de compromís: la nunciació desapareix: aḏ-ḏāribā r-raḡuli, aḏ-ḏāribū r-raḡuli.

2.2.2. Si el muḏāf ilaihi està determinat d'una forma diferent que per l'article, per exemple, per ésser un nom propi «Zaid» i el muḏāf està en singular, els gramàtics de Bassora no ho admeten, però sí els de Kufa, com al-Farrā' († 822) que diu aḏ-ḏāribu Zaidin. Ara bé, tots ho admeten si el muḏāf és un dual o plural masculí sa.

Quines són les raons d'aquest comportament? Sembla fàcil de comprendre que en el primer dels cassos la presència de l'article destruiria la indeterminació que deu prevaler quan el segon terme va sense ell. Sota un aspecte formal, es dóna una regla que exclou simplement la possibilitat de que l'article només pugui anar davant del primer terme.

En el segon cas (2.1.) manca la natura adjectival, característica de l'anexió descriptiva i que en sí és indiferent a la determinació, i per tant el comportament negatiu respecte de l'article correspon al de la iḏāfa primària.

Finalment en 2.2., l'aspecte imperfectiu s'associa amb l'adjectival i si el segon terme porta l'article el conjunt és susceptible de portar-lo també.

El problema es planteja quan el muḏāf ilaihi està determinat pel sentit, però no formalment. En sí no hi ha motiu per a que el grup no admeti l'article, tal com fan els de Kufa, però la llengua té la seva dinàmica formal, i sembla imposar-se la línia que l'exclou, precisament per a no «xocar» amb la norma de que l'article si va davant del grup, també té que anar-hi davant del segon terme.

En definitiva, crec que també aquí es reflecteix l'evolució suggerida en pag. , és a dir, que l'ordre dels mots i la posició de l'article són norma dominant i que la funció d'una marca de genitiu cal buscar-la de manera residual.

No és aquesta, és clar, l'explicació dels filòlegs àrabs que considerem. L'ur explicació es basa en l'«alleugerement» fonètic: prenem az-Zamahṣarī i son tractament del darrer cas (2.2.2.) en Mufaṣṣal, p. 37. El que tothom accepti les construccions wa-humā ḏ-ḏāribā Zaidin wa humu ḏ-ḏāribū Zaidin però la majoria no accepti aḏ-ḏāribu Zaidin es deu a que «no guanyes un alleugerement amb l'anexió, com l'aconseguixes en el dual o en el plural». El que vol dir sens dubte, és que hi ha una fórmula alternativa: amb l'acusatiu, per exemple, aḏ-ḏāribūna 'r-raḡula, però que és més pesada.

Aquesta és l'explicació que també ens dóna Sibawaihi (Kitāb, # 37, pp. 71-72; # 39, p. 78) encara que és evident que la substitució no es pot fer comptant només amb aquest factor. Les possibilitats d'aquesta les considera entre els capítols 37 i 41 del Kitāb i l'aspecte duratiu que el nom de fā'il pugui tenir resulta fonamental (v. Noeldeke, Zur Grammatik, p. 33). D'aquesta manera tan podem llegir kullu nafsin ḏā'iḡatu l-mauti (Sūra 3. 182) («Totès les ànimes tastaran la mort») com al-muḡimīna ṣ-ṣalāta wa'l-mu'tūna z-zakāta (Sūra. 4. 160 («els que fan la oració i donen l'almoina»). El primer exemple l'explica per l'alleugerement (Kitāb, # 37, p. 71, l. 11) i el segon, més o

menys pel contrari, «perquè el nūn està fixe» (Kitāb, # 39, p. 78, 1. 2-3). En ambdós cassos el sentit duratiu no es pot negar.

* * *

Malgrat l'interès que té la conversió entre el genitiu i l'acusatiu, no podem oblidar que el nostre objectiu està en la relació entre el primer i la construcció de la idāfa. Fins ara hem vist les característiques comuns i les diferencials entre l'anexió formal i la semàntica des del punt de vista del comportament lingüístic com és l'ordre o la posició d'una partícula. Però dintre de la idāfa pròpia, az-Zamahšarī i els demés filòlegs àrabs aprofondeixen en noves distinciones, no sempre estrictament lingüístiques.

Aquest és el cas de la divisió que fa segons el resultat que produeix l'anexió de dos noms substantius en quant a la determinació. Abans hem vist (p.) que si el muḏāf tenia valor «adjectival», no en resultava una determinació, i això també pot passar amb dos «substantius».

En el Mufaššal, p. 37, parla de taʿrīf i de taḥṣīṣ y posa aquests exemples: «produeix determinació (taʿrīf) dāru ʿAmrin (la casa de ʿAmr) i produeix especificació (taḥṣīṣ) gulāmu raḡulin (un vailet d'un home)». Altres exemples que proporciona són ḥātamu fiššatin, «un anell de plata», siwāru ḡahabin «un braçalet d'or» o bābu sāḡin «una porta de fusta de teca», però no en canvi imrāʾatu ḥaḡḡāmin, «una dona d'un barber», popularitzat per Fleischer (KI. Schriften, p. 602).

Igual doncs que en l'anexió formal, el bloc resultant és indeterminat. Les raons són ben diferents: en el cas de la primera, la natura adjectival el feia «neutre» a la determinació, i podia rebre l'article en molts cassos. Aquí pel contrari, la indeterminació és quelcom d'essencial: gràcies a ella, el nou concepte que resulta de l'anexió manté una extensió general. En una especificació, taḥṣīṣ, l'article no pot aparèixer ni davant ni en mig del grup, així com tampoc el segon terme pot estar determinat per altres vies. El taḥṣīṣ s'associa i es confon amb l'aposició ʿaṭf al-bayān (cf. Mufaššal, p. 50). Resulta el mateix de dir ṣanamu ḡahabun que ṣanamun ḡahabun «un ídol d'or», o de dir ṣanamu ḡ-ḡahabi, que aṣ-ṣanamu ḡ-ḡahabu. En el segon exemple, hem passat de l'especificació a la determinació concreta.

Si prescindim de les desinències de cas, la construcció en el primer exemple és la mateixa. Wright (A Grammar, v. II, p. 229B) diu però que la construcció aposicional és més antiga. Seria perquè abans el genitiu tenia una funcionalitat que no comprenia l'especificació, i menys la del material?

Està clar que l'anexió autèntica té el comportament formal descrit al començament degut a que produeix determinació, però aquesta no és resultat exclusiu d'aquella:

«la determinació (maʿrifā) és el senyalar una cosa concreta, i com-

prèn cinc classes: el nom propi, el pronom personal, el dèctic (demostratiu i relatiu), el nom que porta l'article i el primer terme en una aneïió pròpia» (Mufařřal, p. 81).

Això no vol dir que la determinació no sigui un factor essencial en l'aneïió pròpia, on el primer terme té que ésser un substantiu, i aquest factor és precisament el que la diferència de l'aneïió també entre noms com és la «impròpia» d'especificació.

La classificació d'az-Zamahřřarī inclou una subdivisió de l'aneïió semàntica sota el criteri de la regularitat, o fins i tot necessitat, amb la qual determinats «noms» sempre apareixen com afegits a altres, és a dir com a primers termes d'una idāfa. De seguida passa, però a una altra subdivisió d'aquella, segons aquests primers termes pertanyin a dues categories de significat: una relativa a les posicions en l'espai i el temps, i l'altra, a normes lògiques. Per al primer grup, l'àrab té un nom «zarf», però no per al segon, del qual en són exemples «tot» (kull), «part» (ba'ḍ), «semblant» (miṭl) o «diferent» (gair), els quals no produeixen determinació: marartu bi-rağulin miṭli-ka, «vaig passar a costat d'un home igual que tú» (Mufařřal, p. 38).

Utilitzar per a la classificació un criteri de significat, com és de pertànyer a les relacions espai-temps o a les lògiques, significa passar d'un nivell lingüístic a un de meta-lingüístic, d'un conductista a un lògic. És una cosa freqüent en la gramàtica àrab tradicional. Pensem que la classificació que acabem de veure té un precedent en Sībawaihi (Kitāb, # 100) i abans esmentat en pág. . El seu criteri era molt senzill: divideix la idāfa segons s'afegeixi un muḍāf nominal (ism), circumstancial (zarf) o diferent dels dos, les partícules, al corresponent genitiu.

Evidentment hi ha unes diferències entre els dos filòlegs, que reflecteix tan el desenvolupament de la ciència gramatical com de la mateixa llengua. Az-Zamahřřarī, per exemple, no parla de partícules com bi, li, min, etc. dintre de la idāfa nominal, és a dir, d'un nom afegit a un altre, sinó que ho fa més endavant (Mufařřal, pp. 131-134) en un capítol a part i advertint d'entrada la conexió verbal d'aquestes partícules, les quals «fan arribar els continguts dels verbs als noms» (ibidem, p. 131, l. 4). Sens dubte, aquesta conexió verbal és més important que el fet de que la partícula afegida a un nom, pugui fer-lo acabar en «genitiu».

En conjunt, no obstant, no se'ns ofereix una teoria conseqüent de la idāfa fa i del ġarr, de l'afegir mots i de l'acabar en -i, potser per les dificultats d'un mètode que opera a diversos nivells indistintament, però en qualsevol cas per la complexitat i el nombre de construccions que s'arreglen amb les esmentades figures. Veïem doncs si filòlegs occidentals la completen.

* * *

És un mèrit indiscutible de H. Reckendorf, com ja ho va reconèixer H.

Gätje (Strukturen, p. 61) haver establert que les diferents classes de genitiu, constituïdes en base a la terminologia de la gramàtica llatina, responen en definitiva a les possibles menes de relació entre dos noms:

«caldria veure si en la construcció del genitiu no poden reaparèixer totes les relacions sintàctiques que existeixen en general, entre dos noms» (Die synt. Verh., p. 125).

Per això Gätje introdueix l'expressió de «conexions de genitiu com proposicions enunciatives en potència» *. Els potencials enunciat es poden classificar-se segons categories filosòfiques que també venen de l'anàlisi del nostre llenguatge, per exemple les aristotèliques, i resulta que la classificació de Reckendorf està molt a prop d'aquestes.

Ens enumera onze forms de relació: 1) entre subjecte i predicat (el genitivus expegeticus dels gramàtics llatins), 2) del subjecte amb la matèria o forma (recordem exemples de *taḥṣīṣ*), 3) entre la mesura i el mesurat: *ṭalāṭatu-^abudin*, «tres esclaus», 4) una relació de valor moral: *ḡannatu naʿīmin*, «un jardí de felicitat» (Sūra 56:88), 5) entre predicat i subjecte, com en els exemples d'anexió descriptiva amb un adjectiu o participle de *muḏāf*, 6) entre l'objecte i el seu posseïdor. En aquest punt, Reckendorf (Die synt. Verh., pp. 129-130) fa una interpretació personal de la relació de possessió en les llengües semítiques. Li sembla que en aquestes, l'objecte posseït és gramaticalment el subjecte i d'aquí que els exemples siguin «derivats»: *ḡāru buyūtihim* «el veí (que tenen) llurs cases» (ibid., p. 130).

7) La relació de la part (1er. terme) amb el tot (2on.): un partitiu que inclou l'elatiu: *asgaruhum*, «el més petit d'ells», 8) amb l'espai o temps circumdant en un sentit d'«àmbit»: *qutlā Uḡudīn* «els morts de (la batalla d') Uḡud», 9) relació del verb —en forma de nom d'acció— amb el seu subjecte, i.e., genitivus subjectivus, 10) o amb el seu objecte, g. objectivus, i 11) una relació comparable amb la de 3), però on el genitiu no és res mesurat, sinó només delimitat: *fī ayyāmi ʿUṭmāna*, «en els dies de ʿUṭmān» (ibidem, p. 132).

Amb paraules d'az-Zamaḡṣarī, aquests són exemples d'anexió no obligatòria. Com explica Reckendorf la que sí ho és? La seva resposta introdueix una expressió anàloga: connexions de genitiu «rígides» (*erstarrte*). Aquestes comprenen: a) la correlació, b) tot o part, c) igual o diferent i d) la identitat. Els exemples els podem posar fàcilment i les pàgines corresponents de Reckendorf (op. cit., pp. 133-153) en sadollen.

Encara que Reckendorf es moguéssin bàsicament en categories de la filologia llatina o clàssica, el seu intent sistematitzador ha aconseguit de fer-nos comprendre la complexitat que es descobreix en les construccions de «genitiu». De fet, les categories que ell empra no són molt diferents de les que

Genitivverbindungen als potentielle Aussagesätze.

un lingüista actual pugui aplicar, i aquí tenim l'anàlisi de V. Cantarino (Syntax, # 71-89, pp. 90-157) per a confirmar-ho.

Utilitza aquestes unes «categories of meaning» que són les de possessió, pertinença a un grup, partitiu, relació amb el material (una modalitat del partitiu), amb l'objecte, amb l'agent o subjecte, de la qualitat amb el que la posseeix, o a la inversa. Exemples d'aquestes dues darreres són: ḥasanu mu^{ca}-malatihi, «el seu noble comportament» (ibidem, p. 114) i la salutació masā'a l-ḥairi, «bona tarda» (p. 115). Altres categories són les de destí o contingut, d'explicació (= epexegetic), temps, lloc o mesura i «la relació entre un nom i la seva especificació o determinació». Entren aquí, normalment, els cassos d'anexió impròpia: lubnānīyu l-aṣli, «libanès d'origen» (p. 116).

També parla Cantarino d'unes construccions «especials» de manera semblant a les connexions «rígides» de Reckendorf o les «forçoses» d'az-Zamaḥṣarī. A més de les conegudes senyalant la «part» o el «tot», «identitat», «semblança», etc., voldria destacar les referències a ṣāḥib, ahl i termes de relació familiar, que perden el significat originari i funcionen en analogia: aṣḥābu l-ḥaqīqati, «els realistes» (ibidem, p. 120).

Podem dir no obstant que malgrat estudiar un àrab modern on es reflecten els resultats d'una evolució inevitable, les coincidències amb Reckendorf predominen. Un avantatge de Cantarino crec és la clara distinció entre el nivell lingüístic, i.e., normes de construcció, i el meta-lingüístic, de les categories de significat que són les que ara ens interessen. Encara que ell les consideri des d'una aproximació empírica, no són molt diferents de les que estableix Reckendorf seguint més aviat les guies de la filologia clàssica. Les raons tenim que buscar-les en la mateixa natura del llenguatge i del pensament que recorre a unes categories universals, encara que les construccions que les expressen varïin.

L'intent més profund d'explicar unitàriament aquesta varietat de relacions o categories el fa H. Gätje en l'article «Strukturen der Genitivverbindung» citat en la bibliografia, on estableix que en el genitiu es manifesten dues categories filosòfiques: una lògica i una ontològica. Gätje es basa en l'exposició de Reckendorf, per una part, i en l'instrumentari de von Freytag, autor de l'obra Logik. Ihr System und ihr Verhältnis zur Logistik (Stuttgart, 3a, 1961), per l'altra.

La lògica ordena els éssers en espècies i gèneres, i per això l'àmbit dels genitius «lògics» comprèn sobre tot les relacions entre subjecte (espècie) i el predicat (gènere). Aquelles entre subjecte i objecte no són explicables per una identitat parcial entre gèneres i espècies, però no obstant hi ha una relació comú, que Gätje considera «ontològica».

Exemples de nivell «lògic» provinents de Reckendorf els trobem en el seu genitiu exegetic, de la matèria, la forma, del mesurat, etc. (v. Strukturen, p. 72). De relació ontològica, ho són tan l'objectiu, com el del posseïdor, el partitiu o les connexions «rígides».

La meua referència a Gätje és sens dubte parcial i simplificada; espero però que sigui suficient per a demostrar que darrera d'una construcció determinada, la llengua àrab no «enmagatzema» un desordre de categories inconnexes, sinó aquelles que articulen el nostre coneixement i en darrer grau, una funció que ell anomena «Ontologisierung» (ontologització) i que afecta tan als conceptes com a les relacions lògiques, constituint-los en entitats independents. En aquesta funció, Gätje hi veia la força lingüística autèntica de la construcció de genitiu (Strukturen, p. 65).

* * *

Després de llegir els filòlegs àrabs i occidentals esmentats, difícilment podem parlar de «genitiu» com d'un cas gramatical en el sentit clàssic. Ja el mateix Sībawaihi l'associava amb una construcció, la idāfa, que des del punt de vista històric, i seguint a Reckendorf (Die synt. Verh., pp. 124-125) serà posterior.

L'anexió que no volia dir res més que afegir un nom a un altre, el qual pren la desinència -i, resta funcionalitat al genitiu i només les «excepcions» en queden com testimonis. L'ordre dels mots, la posició de l'article o l'efecte de determinació són els veritables factors que la defineixen.

L'anexió, ara bé, té un espectre més ampli que el d'un cas genitiu, encara que aquest fós el cas ad-nominal en exclusiva (*), doncs cobre també alguna part del verb (a través de les partícules). S'ha convertit en la construcció per excel·lència entre noms.

D'aquí que uns segles més tard, az-Zamahšarī tingui necessitat d'entrar en una classificació que expliqui els sentits ben diferents que pot tenir. La tendència regularitzadora de la llengua, evident en la idāfa, no anul·la fenòmens o categories del coneixement. Aquest camí és el que segueixen sobre tot Reckendorf i Gätje, i pel que completem la nostra aproximació.

*) Recordem la vinculació del genitiu amb els noms de pertinença (nisba) que sembla limitar la seva funció. Cfr. Reckendorf, Die synt. Verh., pp. 121-122.

BIBLIOGRAFIA

(Les abreviacions utilitzades figuren al final de les donades)

- BRAVMANN, Meïr. *Studies in Semitic Philology*. Leiden, 1977. V. en especial, pp. 3-93: «The vowel -i as an auxiliary vowel», pp. 209-211: «Genetic aspects of the g. in the Semitic languages». *Studies*.
- CANTARINO, Vicente. *Syntax of Modern Arabic prose*. Vol I: The simple sentence. Londres-Bloomington, Ind. 1975. *Syntax*.
- FLEISCHER, K. L. *Kleinere Schriften*. Vol. I: Beiträge zur arabischen Sprachkunde (Zu de Sacys Grammaire Arabe). Leipzig, 1885. *Kl. Schriften*.
- GÄTJE, Helmut. «Strukturen der Genitivverbindung. Untersuchungen am arabischen Genitiv». *Die Sprache*, 11/1965/61-73. *Strukturen*.
- NOELDEKE, Theodor. *Zur Grammatik des klassischen Arabisch*. Viena, 1897. R. Darmstadt, 1976. *Zur Grammatik*.
- RECKENDORF, Hermann. *Die syntaktischen Verhältnisse des Arabischen*. Leiden, 1895, R 1967. *Die synt. Verh.*
- SACY, Silvestre de. *Grammaire Arabe*. Paris, 1810. *Grammaire*.
- SĪBAWAIHI. *Kitāb S*. Le livre de Sībawaihi. Ed. H. Derenbourg. Paris, 1881, R Hildesheim, 1970. *Kitāb*.
- WRIGHT, W. *A Grammar of the Arabic Language*. Londres, 1859-1862, L. R. Cambridge, 1967. *A Grammar*.
- az-ZAMAḤṢARĪ. *Al-Mufaṣṣal fi'n-Naḥw*. Ed. J. P. Broch. Oslo, 1859. *Mufaṣṣal*.